

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

CS

Projev

Lucemburk 8. října 2019

Projev předsedy Evropského účetního dvora Klause-Heinera Lehneho

Představení výroční zprávy Evropského účetního dvora za rok 2018 Výboru Evropského parlamentu pro rozpočtovou kontrolu (CONT)

Brusel 8. října 2019

Porovnejte s předneseným projevem.
V případě rozdílu platí mluvený text.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Vážená paní předsedkyně,

vážený členové Výboru pro rozpočtovou kontrolu,

vážený pane komisaři Oettingere,

vážený zástupci předsednictví Rady,

dámy a pánové,

rád bych Vám nejprve poděkoval, že jste si dnes dopoledne našli na Účetní dvůr čas – vím, že jste plně zaneprázdněni v souvislosti se slyšeními s kandidáty do nové Komise.

Neměl jsem zatím možnost seznámit se se všemi z Vás, a proto mi dovoluji, abych se představil: jmenuji se Klaus-Heiner Lehne. Od října 2016 jsem předsedou Účetního dvora a minulý týden se mi dostalo té cti být opětovně do této funkce zvolen na další tři roky. Zastupuji zde kolegium 28 členů Účetního dvora, z nichž každý ve své příslušné roli přispěl k naší společné práci. Těšíme se, že se s Vámi všemi co nejdříve osobně setkáme, a také na to, že Vás, vážená paní předsedkyně, budeme moci přivítat v našich prostorách v Lucemburku, jakmile se dohodneme na termínu.

Mým dnešním cílem je podat Vám ve stručnosti přehled o finančním řízení EU. Ve své výroční zprávě a zvláště pak v prohlášení o věrohodnosti Účetní dvůr posuzuje, zda finanční prostředky, které jste Vy jako Parlament dali k dispozici pro loňský rozpočet, byly vynaloženy legálně, správně a samozřejmě také účinně. Stručně řečeno naším úkolem je zjistit – trochu jako lékař, když provádí pravidelnou roční prohlídku –, které části organismu fungují dobře a kde naopak mohou být potíže, a odhalit možné hlubší příčiny případných problémů.

Naše auditní týmy pod vedením mého kolegy Lazara Lazaru a jednotlivých členů odpovědných za příslušné kapitoly provedly důkladný a podrobný přezkum účetní závěrky, příjmů a výdajů ve všech částech rozpočtu EU na rok 2018. Svá zjištění jsme otevřeně a intenzivně projednávali s Komisí a v případě potřeby také s orgány členských států, které provádějí prostředky EU – jak se o tom můžete dočíst i v jejich odpovědích. Naše závěrečné posouzení zohledňuje všechny relevantní informace, které byly v průběhu tohoto rozsáhlého procesu ověřování zjištění poskytnuty.

Jako každý rok jsme kontrolovali konsolidovanou účetní závěrku EU za rok 2018. Podle našeho názoru zobrazuje věrně ve všech významných (materiálních) ohledech finanční situaci EU a není zatížena významnými (materiálními) nesprávnostmi. Konstatovali jsme, že Komise i nadále pracovala na posílení svých procesů pro výpočet závazku týkajícího se zaměstnaneckých požitků (pro zaměstnance EU), což je oblast, kterou budeme dále sledovat.

Za druhé, u příjmů plynoucích do rozpočtu EU jsme nezjistili významnou (materiální) míru chyb.

- o Zkoumali jsme jednak systémy Komise, jejichž účelem je zajistit, aby jednotlivé zdroje byly správně vypočteny, vybrány a vykázány, a jednak také řadu inkasních příkazů Komise a vnitrostátní systémy. Ve všech třech členských státech, které jsme navštívili (Španělsko, Itálie a Francie), jsme zjistili nedostatky ve správě vyměřených a dosud nevybraných cel.
- o Zjistili jsme také, že plán kontrol Komise týkající tradičních vlastních zdrojů nebyl dostatečně podložen strukturovaným a zdokumentovaným posouzením rizik. Komise například nesestavuje pořadí členských států podle míry rizik; nemohli jsme si tudíž být jisti, že se její kontroly patřičně zaměřují na oblasti s nejvyšším rizikem z hlediska výběru vlastních zdrojů do rozpočtu EU.
- o Zaznamenali jsme rychlou reakci Komise, když vyjádřila obecnou výhradu k údajům o HND použitým k výpočtu výše příspěvku Francie z důvodu jejich nedostatečné kvality, a také to, že se rozhodla již třetí rok za sebou vyjádřit výhradu k výši cla vybraného Spojeným královstvím u dovozů z Číny.

Zatřetí, míru chyb v oblasti výdajů – a to bývá tradiční „titulek“ našeho prohlášení o věrohodnosti – odhadujeme na 2,6 %¹. Znamená to, že podle našeho odhadu 2,6 % plateb nemělo být z rozpočtu EU vyplaceno, protože nebylo použito v souladu s pravidly Unie. Tento celkový odhad však zastírá jeden důležitý rozlišující faktor: na riziko výskytu chyb má velký dopad způsob, jakým jsou prostředky vypláceny.

U výdajů podléhajících složitým pravidlům, které představují přibližně polovinu rozpočtu EU², tedy hlavně u tzv. úhradových plateb, kde příjemci musí předkládat žádost o úhradu způsobilých nákladů, jež jim vznikly (to se týká například výzkumných projektů, projektů souvisejících se zaměstnaností, projektů regionálního rozvoje nebo rozvoje venkova a rozvojových projektů v nečlenských zemích EU), činí odhadovaná míra chyb 4,5 %, což je relativně hodně.

Naopak u výdajů, které podléhají jednodušším pravidlům, a to zejména u tzv. nárokových plateb, kde příjemci obdrží platbu při splnění určitých podmínek (jedná se například o přímou podporu pro zemědělce, správní výdaje, studentská stipendia nebo rozpočtovou podporu pro nečlenské země EU), je riziko chyb nižší. Jinými slovy přibližně 50 % našeho základního souboru není zatíženo významnou (materiální) mírou chyb.

Z tohoto důvodu vydáváme za rok 2018 o výdajích již třetím rokem „výrok s výhradou“, který znamená „ano, ale“. Považujeme to za povzbuzující znamení toho, že Komise a členské státy pokračovaly v pokroku, který jsme zaznamenali v předchozích dvou letech. Naši auditoři konstatovali určitá pozitivní zjištění v oblastech rozpočtu EU, kde je nízké riziko, avšak v oblastech s vysokým rizikem stále zbývá vyřešit některé vážné problémy, k čemuž se za okamžik dostanu.

¹ Spodní hranice: 1,8 %, odhadovaná míra chyb: 2,6 %, horní hranice: 3,4 %. VZ, kap. 1.15.

² 50,6 %.

V rámci své víceleté strategie Účetní dvůr vychází při formulaci prohlášení o věrohodnosti z koncepce nepřímého vykazování, což znamená, že v budoucnu máme v úmyslu poskytnout ujištění ohledně prohlášení (vedení) Komise, které samotné vychází jednak z vlastních kontrol Komise a jednak z kontrol provedených v rámci sdíleného řízení na národní úrovni. Jsem přesvědčen, že „cesta vzniká tím, že po ní kráčíme“ – tedy že konkrétními, byť zpočátku třeba malými kroky, můžeme dosáhnout rozumného cíle, kterým je moci se spoléhat na práci, kterou již vykonali jiní.

V naší výroční zprávě se můžete přesvědčit o tom, že jsme k mnoha kontrolám provedeným členskými státy nebo Komisí kritičtí (například kontroly výdajů v oblasti soudržnosti na národní úrovni jsou prováděny zhruba 126 různými orgány). Často je proto obtížné výsledky takové práce využít a spoléhat se na ně v širším měřítku. Rád bych přesto zdůraznil, že i v klíčové oblasti soudržnosti naši auditoři zjistili řadu zlepšení a konstatovali příklady osvědčených postupů. Také je třeba říci, že Komise vynakládá nemalé úsilí, aby i nadále pomáhala zkvalitňovat práci jednotlivých vnitrostátních a certifikačních orgánů.

Spolu s Komisí tedy dále pracujeme na tom, abychom zavedli podmínky nezbytné pro přechod ke koncepci nepřímého vykazování. Rád bych při této příležitosti poděkoval panu komisaři Oettingerovi za jeho podporu a těším se, že společně s jeho nástupcem budeme v tomto procesu pokračovat.

Vážené poslankyně, vážení poslanci, nyní bych rád přešel k jednotlivým okruhům politik a poukázal na některá z našich hlavních zjištění:

U okruhu víceletého finančního rámce „Soudržnost“ jsme zjistili výrazně méně chyb než v loňském roce (2 %). V oblasti výzkumu jsou hlavním zdrojem chyb stále nezpůsobilé osobní náklady. Rovněž jsme zjistili, že navzdory úsilí Komise jsou začínající a malé a střední podniky náchylnější k chybám než jiní, možná zkušenější nebo větší příjemci. Ve Spojeném království jsme například kontrolovali jednoho příjemce z kategorie malých a středních podniků, který realizoval svůj úplně první projekt EU a vykázal náklady v souhrnné výši 1,1 milionu EUR. Celkově až třetina hodnoty kontrolovaných položek obsahovala významné (materiální) chyby. Také ověřování nákladů na jednu velkou výzkumnou infrastrukturu nebylo podle našich zjištění účinné: ve dvou ze tří námi kontrolovaných případů jsme odhalili značná nadhodnocení nákladů (75 000 EUR a 130 000 EUR), přestože Komise předtím provedla rozsáhlé kontroly. Jak jsme zdůraznili již v našem legislativním stanovisku, které jsme Vám předložili v loňském roce, podle našeho názoru by evropské výzkumné programy bylo možné výrazně zjednodušit. Domníváme se, že návrh Komise na nový program Horizont Evropa na období 2021–2027 se zaměřuje na řešení alespoň některých příčin chyb, na něž jsme při auditech upozornili. Nyní je řada na Parlamentu a Radě, aby příslušné právní předpisy dokončily. Budete-li při vyjednávání o těchto předpisech potřebovat další odborné poradenství, naši auditoři Vám budou rádi k dispozici.

V okruhu „Hospodářská a sociální soudržnost“ odhadujeme významnou (materiální) míru chyb na 5 %. Počet a dopad těchto chyb ukazuje, že přetrvávají nedostatky ve správnosti výdajů vykazovaných vnitrostátními řídicími orgány. Hlavním problémem byly nezpůsobilé výdaje projektů, komplikované navíc tím, že některé země přidávají k již tak složitým podmínkám EU ještě další národní podmínky nad rámec evropského práva. Další problematickou oblastí jsou veřejné zakázky, například když veřejný orgán zadá určité služby bez výběrového řízení.

V okruhu „Přírodní zdroje“ činí náš odhad míry chyb 2,4 %. Tyto chyby byly tvořeny vykazáním nezpůsobilých nákladů, nepřesnými informacemi o ploše nebo zvířatech, problémy v oblasti veřejných zakázek a administrativními chybami. Přímé platby jako celek (které u tohoto okruhu představují 72 % výdajů) však nebyly ve významném (materiálním) rozsahu zatíženy chybami. Toto je dobrá zpráva, přičemž na prevenci a snižování chyb se významně podílelo několik faktorů: systém evidence půdy (LPIS), možnost pro zemědělce podávat žádosti online a předběžné křížové kontroly žádostí zemědělců o podporu. U dalších typů plateb jsou pravidla složitější, což také zvyšuje riziko chyb. Kontrolovali jsme například jeden případ v Polsku, kde si různí členové stejné rodiny samostatně podali žádost o podporu na výstavbu vepřína a tvrdili, že mají nezávislý podnik z kategorie malých a středních podniků. Dohromady se však jednalo o rodinný podnik, který podmínky pro podporu malým a středním podnikům nesplňoval, což byla skutečnost zjištěná při auditu.

V okruhu „Bezpečnost a občanství“ poukazujeme na nedostatky v uplatňování pravidel pro zadávání veřejných zakázek, ale také na systémové nedostatky u Azylového a migračního fondu a ve Fondu pro vnitřní bezpečnost v členských státech, které jsme kontrolovali.

V okruhu „Globální Evropa“ jsou, jak dobře víte, značné částky finančních prostředků EU vynakládány prostřednictvím mezinárodních organizací. Letos jsme však v souvislosti se třemi operacemi provedenými organizací UNICEF a Světovým potravinovým programem opět narazili na problémy s tím, abychom včas obdrželi základní dokumentaci. Domníváme se, že takto nedostatečná spolupráce ze strany mezinárodních organizací se zasíláním dokumentů nebo informací, které potřebujeme k provedení auditů, není akceptovatelná. Děkuji proto Komisi, že přijala naše doporučení a zavede pro mezinárodní organizace systém pro okamžitý kontakt. Naši auditoři rovněž zjistili řadu případů nezpůsobilých výdajů. Jde například o případ mezinárodní organizace, která naúčtovala 31 letenek za výjezdní pobyt zaměstnanců na Jamajce. To jsou samozřejmě nezpůsobilé náklady, které musí být zpětně uhrazeny.

A konečně u okruhu víceletého finančního rámce „Správa“ odhadujeme, že míra chyb není významná (materiální). Rád bych nicméně poukázal na dvě záležitosti: zaprvé, zjistili jsme řadu nedostatků v kontrolách Komise, které se týkají rodinných přídatků přidělených zaměstnancům EU. Zadruhé, a to si myslím, paní předsedkyně, že by tento výbor mohlo obzvláště zajímat, jsme odhalili významné nedostatky u zadávacích řízení Parlamentu a Komise v rámci posilování bezpečnosti jejich budov po teroristických útocích v minulých letech. Zjistili jsme, že se používají určité rámcové smlouvy, které umožňují realizaci zakázky pouze na základě jedné nabídky dodavatele. Našli jsme případy jednacích řízení pouze s jedním uchazečem a bez zveřejnění oznámení o zadávacím řízení. Zdůvodnění krajní naléhavosti, která opodstatňuje odchylku od běžných pravidel zadávacích řízení, nebylo podle našeho názoru prokázáno, neboť ve skutečnosti trvalo několik měsíců, než byla tato řízení zahájena.

Dámy a pánové,

závěrem bych Vás chtěl ujistit, že Účetní dvůr je připraven i nadále rozvíjet spolupráci s Výborem pro rozpočtovou kontrolu ve všech směrech. Jsme Vám k dispozici během nového postupu udělování absolutoria, který byl dnes dopoledne zahájen, a velice rádi Vám také představíme jakoukoli naši zvláštní zprávu, o kterou budete mít zájem.

Tato výroční zpráva se od předchozích liší. Nacházíme se na křižovatce – před námi je nové legislativní období, jeden členský stát je v procesu vystoupení z EU a zbývajících 27 členských států v závěrečné fázi jednání o víceletém finančním rámci na období 2021–2027. Z naší auditní práce, s níž jsem Vás dnes seznámil, vyplývá, že EU navzdory řadě přetrvávajících problémů již třetí rok po sobě splňuje vysoké standardy transparentnosti a vyvozování odpovědnosti při vynakládání veřejných prostředků. To však rozhodně ještě není okamžik, kdy bychom si mohli blahopřát. Očekáváme, že nová Komise a členské státy vytrvají ve svém úsilí a budou na něm dále stavět. A v tomto se spoléháme také na všechny z Vás.

Děkuji vám za pozornost. Jako obvykle rád nyní spolu s kolegou Lazaru odpovím na všechny Vaše případné otázky nebo připomínky.